

رقم هیبرید سینگل کراس آفتابگردان مناسب کشت اول در مناطق مرکزی و شمالی ایران

سال معرفی: ۱۳۶۶

معرفی کننده: یوسف عرشی

مناطق مناسب کشت: استان‌های گلستان، مازندران، سمنان، اصفهان، قم، فارس و استان مرکزی

ارتفاع بوته	۱۷۰-۱۸۰ سانتیمتر
نوع شاخه‌بندی	تک شاخه
وزن هزار دانه	۷۵-۷۰ گرم
متوسط میزان روغن	۴۵ درصد
عملکرد دانه	۳۵۰۰-۳۰۰۰ کیلوگرم در هکتار
طول دوره رویش	۱۲۰ تا ۱۱۵ روز
واکنش به بیماری پلاسموپارا	مقاوم
واکنش به کم‌آبی	تحمل نسبی

※ اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

در ایران از سال ۱۳۴۸ مقدمات کار برای تولید هیبریدهای آفتابگردان در بخش تحقیقات دانه‌های روغنی مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر فراهم شد و لاین‌های بازگرداننده باروری برای نخستین بار در سال ۱۳۵۲ به ایران وارد شد و مورد استفاده قرار گرفت هیبرید مهر یکی از نخستین هیبریدهای سینگل کراس ایرانی است که توسط به‌نژادگران در مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر در سال ۱۳۶۶ معرفی شد. این هیبرید از طریق تلاقی لاین برگشت‌دهنده باروری R۴۳ با لاین مادری CMS ۶۰/۵۲ حاصل شده است. والد پدری این هیبرید از مواد ژنتیکی وارد شده توسط محققان یوگسلاوی و والد مادری آن از مواد ژنتیکی استخراج شده از جوامع آزاد گرده‌افشان برای کشت در مناطق گلستان، مازندران، سمنان، اصفهان، قم، فارس و استان مرکزی تهیه شده است.

شفق

رقم هیبرید سینگل کراس آفتابگردان مناسب برای کشت اول در مناطق مرکزی و شمالی ایران

سال معرفی: ۱۳۶۶

معرفی کننده: یوسف عرشی

مناطق مناسب کشت: استان‌های فارس، اردبیل، مازندران، آذربایجان و زنجان

ارتفاع بوته	۱۶۵ - ۱۵۵ سانتیمتر
نوع شاخه‌بندی	تک‌شاخه
وزن هزار دانه	۶۰-۷۰ گرم
متوسط مقدار روغن	۴۶ درصد
عملکرد دانه	۲۵۰۰-۳۰۰۰ کیلوگرم در هکتار
طول دوره رویش	۱۱۰ تا ۱۰۰ روز
واکنش به بیماری پلاسموپارا	مقاوم
واکنش به کم‌آبی	نسبتاً متحمل

* اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

تولید هیبریدهای آفتابگردان یکی از عواملی است که می‌تواند سبب رونق کشت و افزایش عملکرد آن شود. با این رویکرد از سال ۱۳۴۸ تولید هیبریدهای آفتابگردان در بخش تحقیقات دانه‌های روغنی مؤسسه نهال و بذر آغاز شد. هیبرید شفق یکی از نخستین هیبریدهای سینگل کراس ایرانی است که توسط به‌نژادگران در مؤسسه تحقیقات، اصلاح و تهیه نهال و بذر در سال ۱۳۶۶ معرفی شد. این هیبرید از طریق تلاقی لاین برگشت‌دهنده باروری R۲۸ با لاین مادری ۲۶ CMS حاصل شده است. این هیبرید برای کشت در استان‌های فارس، اردبیل، مازندران، آذربایجان، زنجان مناسب است. میانگین عملکرد دانه این رقم ۲۷۵۰ کیلوگرم در هکتار است. این رقم نسبت به بیماری پلاسموپارا مقاوم و نسبت به کم‌آبی نسبتاً متحمل است. متوسط مقدار روغن آن در آزمایش‌های انجام‌شده ۴۶ درصد و میانگین وزن هزار دانه آن ۶۵ گرم است.

آذرگل

رقم هیبرید سینگل کراس آفتابگردان مناسب کشت اول در مناطق مرکزی، سرد و معتدل سرد

سال معرفی: ۱۳۷۳

معرفی کننده: یوسف عرشی

مناطق مناسب کشت: مناطق مرکزی و شمالی کشور در رژیم‌های کشت اول

میانگین ارتفاع بوته	۱۷۰ سانتیمتر
نوع شاخه‌بندی	تک‌شاخه
میانگین وزن هزار دانه	۷۵ گرم
متوسط مقدار روغن	۴۹ درصد
عملکرد دانه	۳۷۰۰-۴۰۰۰ کیلوگرم در هکتار
طول دوره رویش	۱۰۰ تا ۱۱۰ روز
واکنش به بیماری سفیدک کرکی	مقاوم
واکنش به کم‌آبی	تحمل نسبی

* اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

آفتابگردان بومی مناطق آمریکای مرکزی است، با این حال به دلیل قابلیت سازگاری با دامنه وسیعی از شرایط اقلیمی، در بسیاری از مناطق کشور ما نیز جایگاه خوبی پیدا کرده است. کشت و کار آفتابگردان در ایران تا قبل از معرفی هیبریدها، مبتنی بر کشت ارقام آزاد گرده‌افشان بود. والد پدری این هیبرید (R۴۳) از مواد ژنتیکی وارد شده توسط محققان یوگسلاوی در دهه ۶۰ به دست آمد و والد مادری آن (CMS۱۹) از مواد ژنتیکی استخراجی از جوامع آزاد گرده‌افشان در همان دوره زمانی و توسط محققان مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر در مراغه تهیه شد. این هیبرید دارای عملکرد بسیار زیادی است. از آنجا که مراحل انتخاب لاین‌های والدینی این هیبرید در شرایط دیم انجام شده است، هیبرید آذرگل دارای تحمل نسبی به شرایط کم‌آبی است.

گلدیس

رقم هیبرید سینگل کراس آفتابگردان مناسب کشت اول در مناطق مرکزی و سرد و معتدل سرد

سال معرفی: ۱۳۷۳

معرفی کننده: یوسف عرشی

مناطق مناسب کشت: استان‌های آذربایجان شرقی و غربی، اردبیل، همدان و مرکزی

ارتفاع بوته	۱۶۵ - ۱۵۵ سانتیمتر
نوع شاخه‌بندی	تک‌شاخه
وزن هزار دانه	۵۵ - ۵۵ گرم
متوسط مقدار روغن	۴۶ درصد
عملکرد دانه	۳۶۰۰ - ۳۲۰۰ کیلوگرم در هکتار
طول دوره رویش	۱۰۰ تا ۱۱۰ روز
واکنش به بیماری پلاسماپارا	مقاوم
واکنش به کم‌آبی	تحمل نسبی

* اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

اهمیت هیبریدهای آفتابگردان به دلیل خصوصیات مطلوب از جمله یکنواختی و عملکرد زیاد برای کشت در حال افزایش است. همسو با دیگر مناطق دنیا تهیه هیبریدهای آفتابگردان در ایران نیز از اولویت برخوردار بوده و از سال ۱۳۴۸ مقدمات کار برای تهیه هیبریدهای آفتابگردان فراهم شده است. هیبرید گلدیس، نسل دوم هیبریدهای ایرانی است که در سال ۱۳۷۳ از طریق تلاقی لاین پدری R۲۸ با لاین مادری CMS۱۹ توسط به‌نژادگران ایرانی برای کشت در مناطق آذربایجان شرقی و غربی، اردبیل، همدان و مرکزی حاصل و معرفی شد. میانگین عملکرد دانه این رقم ۳۴۰۰ کیلوگرم در هکتار است. این رقم نسبت به بیماری پلاسماپارا مقاوم است و نسبت به کم‌آبی تحمل نسبی دارد. متوسط مقدار روغن آن براساس آزمایش‌های انجام‌شده ۴۶ درصد و میانگین وزن هزار دانه آن ۶۰ گرم است.

شید

رقم هیبرید سینگل کراس آفتابگردان مناسب کشت اول در مناطق مرکزی، سرد و معتدل سرد

سال معرفی: ۱۳۷۳

معرفی کننده: یوسف عرشی

مناطق مناسب کشت: استان‌های آذربایجان شرقی و غربی، سمنان، فارس و مرکزی

ارتفاع بوته	۱۶۰-۱۷۰ سانتیمتر
نوع شاخه‌بندی	تک‌شاخه
میانگین وزن هزار دانه	۶۷-۷۸ گرم
متوسط مقدار روغن	۴۴/۷ درصد
عملکرد دانه	۳۵۰۰-۳۸۰۰ کیلوگرم در هکتار
طول دوره رویش	۱۰۵ تا ۹۵ روز
واکنش به بیماری پلاسموپارا	مقاوم
واکنش به کم‌آبی	تحمل نسبی

※. اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

هیبریدهای آفتابگردان به‌علت یکنواختی، قابلیت مکانیزه شدن، مقاومت به بیماری‌ها و دارا بودن عملکرد زیاده در اکثر نقاط دنیا بر ارقام آزادگرده-افشان ترجیح داده می‌شوند. در ایران نیز تهیه هیبریدهای آفتابگردان از اولویت برخوردار است و در این راستا هیبرید گلشید به‌عنوان نسل دوم هیبریدهای آفتابگردان به‌همراه دو هیبرید آذرگل و گل‌دیس در سال ۱۳۷۳ توسط محققان بخش تحقیقات دانه‌های روغنی مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر برای کشت در مناطق آذربایجان شرقی و غربی، سمنان، فارس و مرکزی معرفی شد. این هیبرید از طریق تلاقی لاین بازگردان باروری R۴۳ و لاین نرعیتم سیتوپلاسمی CMS۳۱ حاصل شده است. میانگین عملکرد دانه این رقم ۳۶۵۰ کیلوگرم در هکتار است. این رقم نسبت به بیماری پلاسموپارا مقاوم و در برابر کم‌آبی نسبتاً متحمل است. متوسط مقدار روغن آن در طی آزمایش‌های انجام‌شده ۴۴/۷ درصد و میانگین وزن هزار دانه آن ۷۲/۵ گرم است.

فرخ

رقم هیبرید سینگل کراس زودرس آفتابگردان

سال معرفی: زمستان ۱۳۸۸

معرفی کننده: ابراهیم فرخی اردبیلی

مناطق مناسب کشت: کشت اول در مناطق سرد معتدل آذربایجان غربی و شرقی، زنجان، و کرمانشاه و کشت دوم بعد از برداشت غلات در استان‌های مرکزی کشور و برخی مناطق دیم استان گلستان و مازندران

طول دوره رویش	۹۰-۱۰۰ روز
ارتفاع بوته	۱۵۵-۱۶۵ سانتیمتر
وزن هزار دانه	۵۵-۶۵ گرم
عملکرد دانه	۳۵۰۰-۴۵۰۰ کیلوگرم در هکتار
متوسط مقدار روغن	۴۶-۴۸ درصد
واکنش به بیماری سفیدک‌ری	مقاوم
واکنش به تنش خشکی	متحمل

※. اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

آفتابگردان یکی از گیاهان روغنی است که زراعت آن در کشت دوم بعد از برداشت غلات در حال گسترش است. اغلب هیبریدهای موجود، دیررس و پابلند هستند. از دیررسی هیبریدهای داخلی و برخی هیبریدهای خارجی به عنوان مانعی برای گسترش سطح کشت این گیاه زراعی یاد می‌شود. عملکرد هیبرید فرخ با عملکرد هیبرید مشابه وارداتی رایج به عنوان زودرس‌ترین رقم هیبرید آفتابگردان قابل رقابت است. آزمایش‌های انجام‌شده در شرایط دیم و کشت دوم، قابلیت جایگزینی این رقم با هیبریدهای مشابه را تایید کرده است. این هیبرید علاوه بر برخورداری از سازگاری و مقاومت به بیماری سفیدک داخلی، از نظر ارتفاع به مراتب کوتاه‌تر از هیبرید آذرگل و حدود ۲۰-۱۵ روز زودرس‌تر از آن است و از این حیث، قابلیت رقابت با ارقام هیبرید وارداتی را دارد. تحمل این رقم نسبت به کم‌آبی، امکان توسعه کشت آن را در مناطق مواجه با محدودیت آبی، امکان‌پذیر می‌سازد.

برزگر

رقم هیبرید آفتابگردان مناسب کشت در مناطق مختلف کشور

سال معرفی: ۱۳۹۱

معرفی کننده: ابوالقاسم خداپنده

مناطق مناسب کشت: کشت اول در مناطق معتدل کرمانشاه، آذربایجان، خراسان، همدان و زنجان، کشت دوم در تمام مناطق از جمله استان مرکزی، فارس، اصفهان، گلستان و مازندران

نوع هیبرید	سینگل کراس
طول دوره رشد	۹۵-۱۰۰ روز
ارتفاع بوته	۱۶۰-۱۸۰ سانتیمتر
میانگین وزن هزار دانه	۶۵ گرم
میانگین مقدار روغن	۴۷/۹۹ درصد
واکنش به تنش آبی	متحمل
واکنش به سفیدک کرکی	مقاوم به نژاد ۱۰۰
واکنش به زنگها	مقاوم به دو نژاد ۳۰۰ و ۳۰۲
میانگین عملکرد دانه	۳۴۵۷ کیلوگرم در هکتار

*. اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

هیبرید برزگر به همراه هیبرید آذرگل در بسیاری از مناطق کشور در کشت اول (پس از رفع سرمای کمتر از ۱۵ درجه سانتیگراد) همچنین کشت دوم (پس از برداشت جو و گندم) کشت می شود. تراکم مناسب این رقم ۸۵۰۰۰-۶۶۰۰۰ بوته در هکتار است. این هیبرید با دارا بودن ویژگی هایی از جمله زودرسی نسبی و عملکرد بیشتر نسبت به آذرگل، مقاومت به بیماری سفیدک کرکی و زنگ نژادهای ایرانی و درصد روغن بالا از جمله هیبریدهای برتر به حساب می آید. هیبرید برزگر در آزمایش های مقایسه ای در سطح زارعان پیشرو نتایج مطلوبی داشته است. این رقم به دلیل سازگاری با مناطق مختلف کشت آفتابگردان در ایران و برخورداری از ویژگی های مقاومت به بیماری های محدودکننده سفیدک کرکی و زنگ، جایگزین خوبی برای هیبریدهای خارجی محسوب می شود.

قاسم

رقم هیبرید سینگل کراس آفتابگردان با عملکرد زیاد

معرفی کننده: ابوالقاسم خداپنده

سال معرفی: ۱۳۹۱

مناطق مناسب کشت: کشت اول در تمام مناطق کشور و در کشت دوم مناطق گرم و معتدل

نوع هیبرید	سینگل کراس
عملکرد دانه	۳۲۵۰ کیلوگرم در هکتار
دوره رسیدن فیزیولوژیک	۸۷-۹۰ روز
ارتفاع بوته	۱۳۰-۱۵۰ سانتیمتر
واکنش به بیماری سفیدک کرکی نژاد ۱۰۰	مقاوم
واکنش به بیماری زنگ	مقاوم به نژاد ۳۰۲ جدایه- خوی
میانگین وزن هزار دانه	۵۵ گرم
مقدار روغن	۴۷-۴۹ درصد
واکنش به تنش کم آبی	بسیار متحمل

*. اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

هیبرید قاسم دارای عملکرد دانه مطلوب، دوره رویش کوتاه، ارتفاع کوتاه، شاخص برداشت به نسبت کم، ساختار شکلی مطلوب، طبق ایستاده و بزرگ، درصد روغن زیاد، مقاوم به بیماری‌های محدودکننده به ویژه زنگ و سفیدک کرکی است. از همه مهم‌تر اینکه نسبت به تنش کم آبی متوسط و حتی شدید، متحمل شناخته شده است. هیبرید قاسم به دلیل ارتفاع کوتاه و خمش کم ساقه، برای برداشت مکانیزه بسیار مناسب و قادر به رقابت با هیبریدهای خارجی است.

شمس

رقم آفتابگردان مناسب کشت اول مناطق معتدل و سرد و کشت تابستانه مناطق معتدل

سال معرفی: ۱۳۹۵

معرفی کننده: مهدی غفاری

مناطق مناسب کشت: کشت اول مناطق معتدل و سرد و کشت تابستانه مناطق معتدل

هیبرید سینگل کراس	نوع رقم
۱۰۵-۱۰۰ روز	طول دوره رویش
۱۸۰-۱۶۰ سانتی متر	ارتفاع بوته
۲۰ سانتی متر	قطر طبق
۱۸۰ درجه	زاویه طبق
۷۰-۶۰ گرم	وزن هزار دانه
۴۸-۴۷ درصد	میزان روغن
مقاوم	واکنش به بیماری سفیدک کرکی
مقاوم	واکنش به بیماری زنگ
۳۵۰۰ کیلوگرم در هکتار	عملکرد دانه

*. اطلاعات مندرج مربوط به سال معرفی رقم است.

هیبرید شمس از سال ۱۳۷۷ با اعمال روش گزینش همزمان و از تلاقی لاین نر ۱۱۲-۸۱ AF با لاین رستورر ۸۲-۸۱ RF تهیه شد که در آزمایش مقدماتی در زنجان با عملکرد بالا، دوره رویش متوسط، پاکوتاهی و درصد روغن بالا به عنوان هیبرید امیدبخش شناسایی شد. در ارزیابی نهایی در کرج، خوی، زنجان و اسلام آباد غرب با عملکرد ۴۰۶۷ کیلوگرم در هکتار با هیبرید وارداتی هایسان ۳۳ برابری کرد و زودرس تر و پاکوتاه تر از ارقام آذرگل و هایسان ۳۳ بود. رقم شمس، در آزمایش سازگاری مقایسه عملکرد در کرج، اصفهان و ساری زودرس تر و پاکوتاه تر از ارقام شاهد وارداتی و ایرانی بود. در شرایط زارعین در کرمانشاه، مازندران و آذربایجان غربی پرمحصول تر از ارقام شاهد بود. هیبرید متوسط ترس شمس ضمن برابری عملکرد با هیبریدهای وارداتی در مقایسه با هیبریدهای فرخ و قاسم پرمحصول تر و در مقایسه با هیبریدهای آذرگل و هایسان ۳۳ پاکوتاه تر و زودرس تر می باشد.

